

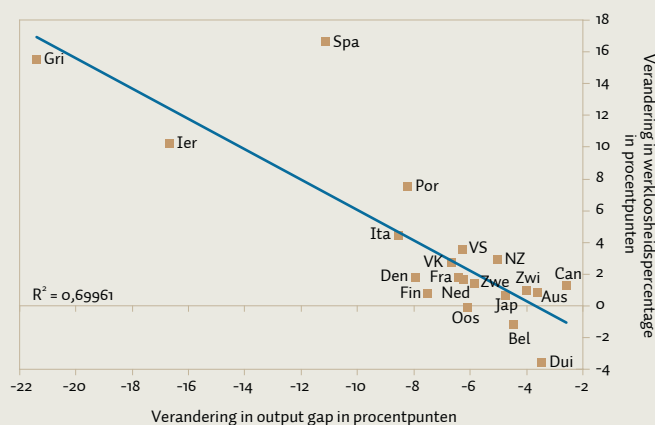
Werkloosheid en de outputgap in de eurozone

INTERNATIONAAL

Hoge werkloosheid blijft een voornaam probleem van de eurozone. Terwijl de gemiddelde werkloosheid in februari 2013 uitkwam op 12 procent van de beroepsbevolking, zijn er uitschieters van boven de 26 procent in Spanje en Griekenland. De snelle werkloosheidsstijging is het gevolg van de lange en diepe recessies in veel lidstaten. De figuur laat zien dat landen met een forse toename van hun outputgap – het verschil tussen het feitelijke bruto binnenlands product (bbp) en het potentiële bbp –, zoals Griekenland en Ierland, ook te maken hebben met een grote stijging van hun werkloosheidspercentage. Maar de relatie tussen de verandering van het bbp en de mutatie in de werkloosheid – bekend als de Wet van Okun – kan per land sterk verschillen. Zo blijkt uit de figuur dat Spanje sinds de financiële crisis geldt als een uitzondering in internationaal perspectief. De Spaanse werkloosheid liep veel harder op dan de toename van de outputgap zou doen vermoeden. Het relatief procyclische arbeidsmarkt kan verklaard worden door de Spaanse arbeidsmarktinstuties. Het IMF ziet het forse aandeel tijdelijke contracten als de belangrijkste verklaring voor de hoge procycliciteit in de afgelopen decennia. Immers, werknemers met een tijdelijk contract kunnen relatief gemakkelijk worden ontslagen, terwijl de hoge ontslagbescherming voor werknemers met een contract voor onbepaalde tijd ertoe leidt dat de loongroei, ondanks een stijging van de werkloosheid, hoog blijft en daarmee het banenverlies accentueert. Halverwege de jaren tachtig zorgden Spaanse arbeidsmarkthervormingen voor een sterke stijging van het aandeel tijdelijke contracten, tot ruim een derde van de totale werkgelegenheid bij aanvang van de financiële crisis. Ook

Portugal, dat volgens de figuur net als Spanje een relatief procyclische arbeidsmarkt heeft, kende bij aanvang van de financiële crisis een duale arbeidsmarkt. Het is in dit opzicht bemoedigend dat zowel Spanje als Portugal de afgelopen jaren vergaande arbeidsmarkthervormingen heeft doorgevoerd om het duale karakter te verminderen. ■ **MICHEL VERDIJN** (RABOBANK)

Veranderingen tussen 2007 en 2012

Bron: Reuters EcoWin; Rabobank

Financiële (on)kundigheid

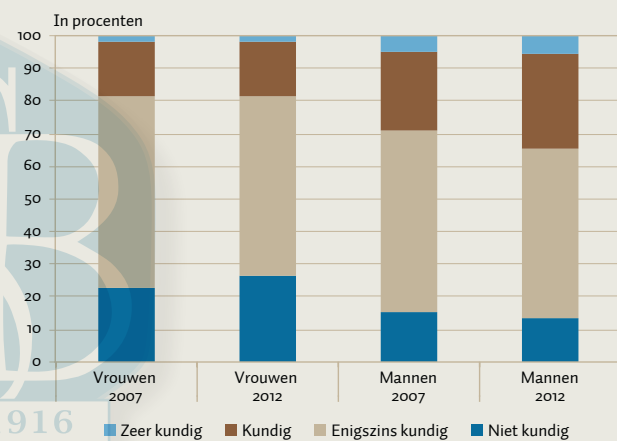
MONETAIR & FINANCIËEL

Financiële kundigheid is niet voor iedereen weggelegd. Uitkomsten van het DNB Household Survey (DHS) bevestigen dit beeld: in 2012 acht ongeveer een kwart van de mensen zichzelf financieel kundig of zeer kundig. De gepercipieerde financiële kundigheid is lager bij vrouwen dan bij mannen.

Financiële markten veranderen snel en financiële producten zijn steeds ingewikkelder geworden. Het is daarom niet verrassend dat lang niet iedereen zichzelf kundig acht op financieel gebied. Dat neemt niet weg dat financiële bekwaamheid belangrijk is, omdat het doorgaans een vereiste is voor verstandige financiële beslissingen. Het DHS is gebruikt om de financiële kundigheid van Nederlanders in kaart te brengen en te kijken in hoeverre er verschillen zijn tussen mannen en vrouwen. De figuur is gebaseerd op de antwoorden op een vraag die jaarlijks aan een representatieve steekproef van de Nederlandse bevolking wordt voorgelegd. De staven in de figuur tonen de antwoordpercentages van mannen en vrouwen, behorende bij de vraag "Hoe kundig vindt u zichzelf op financieel gebied?" De uitkomsten worden getoond voor twee jaren, 2007 en 2012, om te kijken of de financiële kundigheid nu anders is dan voor de crisis. Vrouwen rapporteren in beide jaren een lagere mate van financiële kundigheid dan mannen. In 2012 vond een kwart van de vrouwen zichzelf niet financieel kundig. Dit is twee keer zo hoog als bij mannen. Iets meer dan de helft van de vrouwen vindt zichzelf enigszins kundig en maar een op de vijf vrouwen vindt zichzelf kundig of zeer kundig op financieel gebied, tegenover een op de drie mannen. De data onthullen helaas niet in hoeverre de verschillen komen door daadwerkelijke kennisverschillen of

door verschillen in de kwaliteit van de zelfinschatting. De DHS-gegevens maken het ook mogelijk naar ontwikkelingen over de tijd te kijken. Voor de hele meetperiode geldt dat de gepercipieerde financiële kundigheid bij vrouwen lager is dan bij mannen. In vergelijking met voor de crisis lijkt de gepercipieerde kundigheid van mannen wat toegenomen, terwijl die van vrouwen juist licht afnam. Beide veranderingen zijn echter niet significant. ■ **CARIN VAN DER CRUIJSEN** (DNB)

Financiële kundigheid

Bron: DNB Household Survey

De auteur heeft verklaard dit artikel alleen te publiceren in ESB en niet elders te publiceren in wat voor medium dan ook. Het is wel toegestaan om het artikel voor eigen gebruik en voor publicatie op een intranet van de werkgever van de auteur aan te wenden.

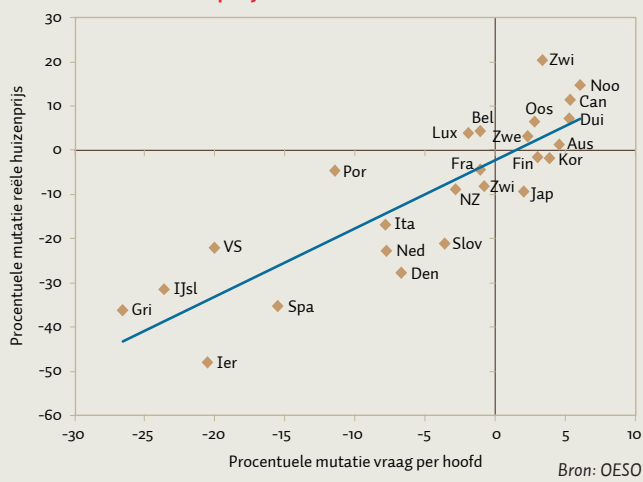
Vraaguitval bij dalende huizenprijzen

GROEI & CONJUNCTUUR

In veel industrielanden waren de markten voor koopwoningen de afgelopen jaren niet florissant. De reële huizenprijzen zijn vooral in Ierland, Griekenland, Spanje, IJsland en Denemarken sterk gedaald en ook in de Verenigde Staten, Slovenië, Italië, het Verenigd Koninkrijk en Japan gingen de prijzen flink omlaag. In Japan zijn reëel dalende woningprijzen al ruim twee decennia gemeengoed; in de andere landen is de marktver-

lechtering van recenter datum. In de genoemde landen liggen de woningprijzen nog beneden het niveau van 2005, terwijl in Denemarken en in de VS de prijzen weer wat lijken te gaan stijgen. In Ierland en Spanje is de dalende marktprijs het gevolg van overproductie in de periode tot eind 2007. Daarna zijn de prijzen scherp gedaald: in Ierland reëel met 48 procent en in Spanje met 35 procent (van 2007-kw3 tot 2012-kw4). Door de diepe crisis in Griekenland namen ook daar de woningprijzen met zo'n 36 procent af. In Nederland is de reële prijsdaling van woningen over 2007–2012 zo'n 23 procent geweest. In een aantal industrielanden zijn de huizenprijzen in deze periode overigens wel gestegen (figuur), vooral in Zwitserland (20 procent) maar ook in Noorwegen, Canada, Oostenrijk en Duitsland (7 procent). Bij dalende woningprijzen neemt doorgaans de nieuwbouwproductie af. Kopers wachten af en bouwers verminderen hun productie vanwege de afgenomen vraag. Bovendien gaan dalende huizenprijzen vaak samen met een daling van de consumptieve bestedingen. Als de hypotheekschuld op het huis hoger is dan de verkoopwaarde, dan ligt het voor de hand om meer te gaan sparen om de potentiële verhuismobiliteit te herstellen en het financiële risico te beperken. Door de verminderde mobiliteit op de huizenmarkt zijn er ook minder bestedingen aan woningverbetering en -inrichting. De figuur illustreert de vraaguitval door minder woningbouw en minder consumptie voor een aantal OESO-landen. Omdat omgekeerd reëel stijgende huizenprijzen vaak samengaan met een groei van de nieuwbouwproductie en met een stijgende consumptie per hoofd, zou het omslagpunt van de huidige negatieve ontwikkelingen op de markten voor koopwoningen indicatief kunnen zijn voor economisch herstel. ■ **PAUL VEENENDAAL** (CPB)

Minder woningbouw en minder consumptie bij dalende huizenprijzen

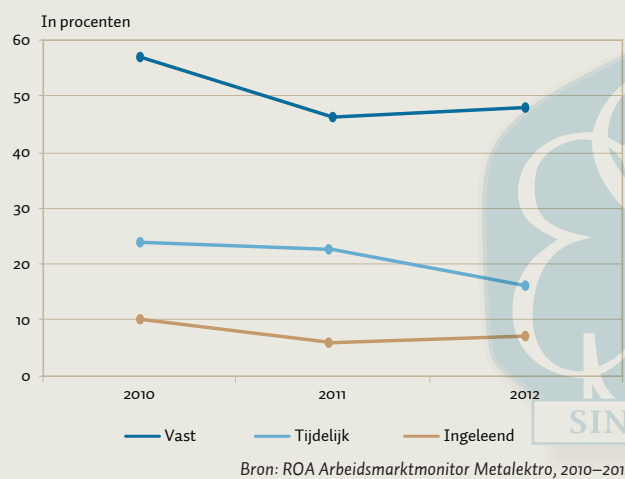
Trainingsdeelname in de Metalektro

ARBEIDSMARKT

In de Metalektro-sector volgen de veranderingen in de aard van technische functies elkaar in rap tempo op. Tegelijkertijd neemt hierdoor het niveau van de vereiste competenties trendmatig toe. Gelet op deze ontwikkelingen is het noodzakelijk dat er continu geïnvesteerd wordt in het competentieniveau van het technisch personeel. De scholing van werknemers in de Metalektro verdient dan ook alle aandacht. Toch verschilt de trainingsdeelname volgens de Arbeidsmarktmo-

nitor Metalektro 2012 sterk per aanstellingsvorm, functie en regio. Met name de verschillen in de trainingsdeelname per aanstellingsvorm vertonen een sterk patroon. De figuur laat zien dat het type dienstverband van technisch personeel van grote invloed is op de trainingsdeelname in de sector. In 2012 volgde gemiddeld bijna de helft van het technisch personeel met een vast dienstverband minimaal één cursus of training. Opmerkelijk is de relatief sterke daling in de trainingsdeelname van het tijdelijk personeel. In 2012 is dit percentage (16 procent) duidelijk lager dan in 2011 toen nog bijna een kwart van de technici in tijdelijke loondienst minimaal één cursus of training volgde. Van het ingeleend personeel werd in 2012 7 procent getraind. Het sterke verband tussen het type aanstelling en de trainingsdeelname wordt veroorzaakt doordat bedrijven doorgaans eerder investeren in de ontwikkeling van hun medewerkers wanneer zij meer zekerheid hebben dat zij zelf kunnen profiteren van hun opleidingsinspanningen. Bedrijven zijn derhalve eerder bereid om te investeren in medewerkers met een vaste aanstelling dan in medewerkers met een tijdelijk dienstverband of in medewerkers die ingeleend worden via bijvoorbeeld uitzend- of detachingsbureaus. Dat bedrijven in eerste instantie zelf willen profiteren van hun opleidingsinspanningen verklaart ook het feit dat cursussen en trainingen die in 2012 door het technisch personeel gevolgd werden hoofdzakelijk gericht zijn op de huidige functie (77 procent) of op de verdere loopbaan binnen het eigen bedrijf (21 procent), terwijl de trainingsdeelname met het oog op een verdere loopbaan buiten het bedrijf marginaal is (2 procent). ■ **JESPER VAN THOR** (ROA)

Trainingsdeelname naar type dienstverband

De auteur heeft verklaard dit artikel alleen te publiceren in ESB en niet elders te publiceren in wat voor medium dan ook. Het is wel toegestaan om het artikel voor eigen gebruik en voor publicatie op een intranet van de werkgever van de auteur aan te wenden.